

predlaga pokrajinski skupščini, da se za l. 1923 dvigne članarina na 80 Din. ne da bi smel pozneje ožji sosvet med letom zvišati članarino.

Poslovnik UJU — poverjeništvu Ljubljana.

Urednik »Uč. Tov.«, tov. Ivan Dimnik poroča o sestavi poslovnika. Poročilo prinesemo v eni prih. števil.

Sprejet je bil poročevalčev predlog: »Širši sosvet naj se omeji danes le na generarno debato glede poslovnika, da se zedinimo v smernicah v glavnih vprašanjih.

Načrt poslovnika se s temi navodili izroča predsedniku okr. učit. društev, da zaslusijo svoje člane o podrobnejših izpreminjavalnih predlogih. Te predloge imajo okr. dr. vposlati poverjeništvu do 1. avg. t. l. za kar poskrbe predsedniki.

Širši sosvet poveri ožji sosvet, da v smislu teh izpreminjavalnih predlogov predela načrt poslovnika in izbere referenta, ki predloži predelan načrt delegacij ob priliki pokrajinske skupščine v ponovno podrobno razpravo in nato pokrajinski skupščini v odobrenje.

Stališče k zadnjemu načrtu šolskega zakona.

Urednik »Popotnika« tov. Pavel Flešer je poročal o sedanjem stanju in izpreminjavalnih v načrtu šolskega zakona. Njegovo poročilo prinesemo v celoti v eni prihodnji številki. Po obširni debati v katero je posegel z izbornimi izvajalci tudi tov. Jovo P. Jovanović je bil sprejet sledeči predlog poročevalca:

»Poverjeništvu UJU v Ljubljani naj predloži vse izpremembe ljubljanske velikonočne ankete k načrtu z utemeljitvijo nemudoma Glavnemu Odбору UJU v Beogradu s prošnjo, da si osvoji te zahteve kot svoje in jih predloži ministru prosvete s prošnjo, da jih uvaža, merodajnim osebam, narodnim poslancem itd. s prošnjo, da zastopajo naše težnje v prid šolstvu in učiteljstvu in s tem v prid razvoju narodne in državne prosvete.«

Šolska uprava v ožjem delu Slovenije v dve oblasti.

Predsednik pov. UJU tov. Anton Gnuš je v izrazitih besedah očrtal boj v preteklosti za odpravo deželnih mej in združenje Slovenije v kulturno enoto in celoto. Njegovo poročilo prinesemo v celoti v eni prihodnji številki. V daljši debati se je povdarjalo, naj se učiteljstvu vsestransko pojasni in navede utemeljitve našega stališča.

Soglasno je bil nato sprejet sledeči predlog poročevalca:

»Širši sosvet UJU — poverjeništvu Ljubljana se izreče za enotno — nerazdelno za obe oblasti v Sloveniji skupno šolsko upravo. V korporaciji, kateri se bo poverila šolska uprava, pa morata biti obe oblasti enakomerno zastopani.«

Stališče učiteljstva k načrtu urad. pragmatike.

Strokovni tajnik pov. UJU tov. Rudolf Dostal je podrobno poročal o našem stališču k posameznim glavnim točkam v pragmatiki za državno gradništvo. Oznal je glavne zahteve, ki so jih navedla tudi posamezna društva k pragmatiki. Poročilo prinesemo celotno v eni prih. številki Uč. Tov.

Nato je bil sprejet sledeči predlog poročevalca.

»Stojimo na stališču, da je treba predlog zakona o drž. činovnikih popra-

viti, oziroma izpopolniti zlasti v sledečih oziirih:

I. Pravice nameščenecv se morajo izraziteje navesti v posebnem poglavju.

II. Disciplinarno postopanje in disciplinarne kazni je primerno ublažiti.

III. V pragmatiko je sprejeti določbe, po katerih je država obvezna, da uredi drž. nameščenecv v slučaju njih bolezni in smrti potrebno pomoč.

Nedostatki predloga naj se odpravijo, prevelike ostrihne omilijo, predlog naj se izpopolni s pravičnimi in času primernimi določbami, tako da bo pragmatika predstavljala sicer stroge predpise v interesu službe, da pa se v njem ne bodo kakor sedaj pogrešala pravičnost in človekoljubnost napram drž. uradništvu.

Čas, kraj in dnevni red II. pokr. skupščine.

Poverjenik UJU tov. Luka Jelenc je poročal, da je ožji sosvet na svoji seji sklenil predlagati, da naj se vrši II. pokrajinska skupščina dne 2. in 3. septembra t. l. na Bledu.

Predlog ožjega sosveta je bil sprejet z dodatkom, da naj dnevni red sestavi ožji sosvet sam oziroma se na vprašanja, ki so bila na dnevnem redu širšega sosveta in ona, ki pridejo na dnevni red II. državne skupščine v Sarajevu.

Samostojni predlogi okrajnih učiteljskih društev.

1. Učiteljice ženskih ročnih del:

Okr. učit. dr. za Mariborski okraj:

Predlog: Organizacija naj stavi na višji šolski svet zahtevo po izboljšanju izobrazbe učit. žen. ročnih del. Ustanovi naj se poseben tečaj za učit. žen. ročnih del. Učiteljice žen. ročnih del naj bodo izobražene tudi kot učiteljice gospodinjstva, da se bo poučevalo gospodinjstvo po vseh šolah na deželi, ne samo v nekaterih gospodinskih šolah v mestu.

Sklep: Predsednik pojasni, da je višji šolski svet že sprejel tak predlog v zadnji seji višjega šolskega sveta in bodo sedaj učit. mesta tudi tako razpisana.

2. Učiteljski Ferijalni Savez:

Isto društvo:

Predlog: Ustanovi naj se Učiteljski Ferijalni Savez sličen dijaškemu.

Sklep: Sprejeto in ho vodstvo podvzelo potrebne korake.

3. Odloki, ki kratijo ugled učiteljstva:

Isto društvo:

Predlog: Višji šolski svet se naprosi, da se odloki, ki kratijo učiteljstvu ugled, ne objavijo v listih, ampak izdajo samo zaupno. Tak odlok je bil n. pr. prepoved kajenja v šolskih prostorih.

Sklep: Sprejeto, vodstvo napravi vlogo.

4. Javna kvalifikacija učiteljstva:

Isto društvo:

Predlog: Da bo ocena res javna, naj se na letnih ocenah razvidi tudi kvalifikacija šolskega vodstva.

O tem se je razvila daljša debata, v katero se je konstatiralo neenotno postopanje pri ocenjevanju.

Sklep: Organizacija posreduje, da se izda navodilo za enotno postopanje pri ocenjevanju. — Upogled v ocenjevalne pole ima vsakdo, kdor to sam pri vodstvu zahteva.

5. Dnevnice poročenih učiteljic:

Isto društvo:

Vprašanje: Kaj se je ukrenilo glede enakopravnosti omoženih učiteljic?

Pojasnilo: Poverjenik je pojasnil vse dosedaj podvzete korake, ki pa niso imeli uspeha. Sedaj je zadeva Glavnega Odбора UJU, da se z Savezom drž. nameščenecv zavzame za stvar, a nalegava na silne ovire pri posredovanjih.

6. Vojaško službovanje učiteljstva:

Ljutomersko učit. društvo:

Predlog: Kadriški rok, katerega morajo učitelji odslužiti, naj se omeji samo na počitnice.

Debata je bila obširna.

Sklep: Deluje naj se na to, da se civilna služba vsteje tudi v tem času v napredovanje. Stoji se na stališču, kakor poroča Narodna Prosveta v svojem poročilu št. 45., ki se glasi: G. Ministar Prosvete ponova je uputio pismo g. Min. Vojnom da učitelji svoj rok u stalnom kadru odsluže za tri godine u mesecima julu, avgustu, septembru i oktobru, za koje vreme ne bi bili razrešavani od učiteljske dužnosti. Na slučaju da g. Min. Vojni ne mogne ovu stvar sam rešiti, umoljen je da je iznese na rešenje Ministarskom Savetu.

7. Učiteljstvo pri računskem oddelku viš. š. sv. in okr. š. sv.:

Isto društvo:

Predlog: Učiteljsko društvo je proti uporabi učiteljic pri knjigovodstvu kakor pri viš. šol. svetu in okrajnih šol. svetih. Zato naj se uporabijo starejše izkušene moči in naj se mesta razpišejo.

V zelo vsestranski debati se je povdarjalo, da je posebno slabo poslovanje pri knjigovodstvu in naj gre zdravo učiteljstvo v šolo.

Sklep: Merodajni faktorji naj pri oddaji takih mest stopijo v dogovor z učit. društvom, oziroma zastopniki učiteljstva v šol. korporacijah in naj pridejo v poštev res za pouk nezmožne in sposobne osebe.

8. Učne knjige:

Isto društvo:

Predlog: Udruženje naj posreduje, da bodo knjige, katere priporoča višji šolski svet, oziroma ministrstvo, označene tudi s ceno in založništvom. — Vse stare knjige naj se izločijo iz šol. Enotnost naj se doseže tudi glede knjig. (Priporoča se še vedno zastarel Majcen-Končnik potom Zaloga šolskih knjig).

Sklep: Se napravi vloga, da se ne donatiskujejo zastarele le malo izpremenjene knjige.

9. Draginjski razredi:

Isto društvo in litijsko:

Predlog: Učit. apaške kotline prosijo, naj se ga stavi v isti plačilni razred draginjskih doklad, kakor Prekmurje, kajti draginja je v primeri s Prekmurjem mnogo večja, obenem je učiteljstvo na skrajni periferiji državne meje in je vsled nepriaznosti nemškega prebivalstva prepuščeno lastni preskrbi.

Sklep: Ožji sosvet stoji na stališču, da se odpravijo povsod draginjski razredi po kraji. Širši sosvet si osvoji to stališče, ki naj se zastopa pri novi ureditvi draginjskih doklad.

10. Razpis stalnih mest v Apaški kotlini:

Isto društvo:

Predlog: Mesta v Apaški kotlini naj se preikomogoče razpišejo in stalno zasedajo ter tam nastavijo najboljši učne osebe, ki imajo že nekaj službenih let.

Sklep: Zastopniki učit. v viš. šol. svetu bodo stavili ta predlog.

11. Razpust krajnih šolskih svetov v Apaški kotlini:

Isto društvo:

Predlog: Krajne šolske svete Apaške kotline je brezpogojno razpustiti, ker se je dokazalo, da so popolnoma nezmožni dela. Razpišejo naj se volitve, oziroma naj se imenuje nove člane.

Sklep: Napravi se vloga na okrajni šolski svet, ki je v prvi vrsti poklican razpravljati o tem in predložiti vlogo org. viš. šol. svetu, nakar bodo učit. zastopniki delovali v smislu predloga.

12. Odprava gotice iz beril:

Isto društvo:

Predlog: Iz knjig, katere se uporabljajo na šolah, kjer se uči nemški učni jezik, naj se odpravi gotica.

V debati se je povdarjalo, da bi s tem tudi sami sebi zaprli pot do nemške literature, ki je pisana v gotici.

Sklep: Naj se to priporoča šolski oblasti.

13. Ugodnosti na železnica za učiteljstvo:

Litijsko učit. društvo:

Predlog: Poverjeništvu naj deluje na to, da pride učiteljstvo do ugodnosti na državnih oziroma tudi drugih železnica, proti članskim izkaznicam UJU.

Sklep: Ker je že Glavni Odbor UJU v Beogradu sklenil na zadnji seji napraviti enako vlogo za četrtinsko vožnjo, se opuste vsi koraki poverjeništvu.

14. Enoten poslovnik za okrajna učit. društva:

Učit. društvo za Ptujski okraj:

Predlog: Društvo predlaga 14 točk tov. Ivo Jančiča, s katerimi naj bi se uvedla enotnost pri delovanju okrajnih učit. društev in s katerimi naj se društveno delovanje povzdigne in poživlji.

Sklep: Poverjeništvu pozove vsa društva da predlože svoje poslovničke, na podlagi katerih sestavi poverjeništvu enoten poslovnik, upoštevaioč teh 14 točk in nasvete društev.

Iz Jugoslavije.

— Okrajna učiteljska konferenca v Ljubljani. Dne 24. junija se je vršila v »Mestnem domu« v Ljubljani okrajna učiteljska konferenca. Temeljito je bilo poročilo nadzornika Hočevarija, ki je podal moderne smernice tako v pedagoško-didaktičnem — kakor v splošno prosvetnem oziru. Ne manj temeljit in izboren je bil pa tudi referat tov. Fr. Škulja o ovirah novonih učnih in vzgojnih uspehov v šoli. Učiteljstvo je sklenilo prispevati mesečno po 1 Din za okrajno učiteljsko knjižnico v prihodnjem šolskem letu.

Poročilo sledi.

— Umetniška šola »Probuda« v Ljubljani. Letos dne 24. junija zabeležuje ta šola že drugo šolsko leto s končno šolsko razstavo, katere pa se odpre šele v začetku meseca oktobra, ki nam obeta mnogo zanimivega. Dela napravljena v letošnjem šolskem letu bodo vsebovala: portrete in akte po naravi, draperija, narodna ornamentika in kompozicije, perspektiva, arhitektonsko oblikoslovje in anatomija; dalje dela grafičnega in fotografiskega tečaja. Kakor je znano je ta šola prva v Sloveniji, ki ima iste akademične predmete in predavanja, kakor vse druge slikarske visoke šole (akademije), deli se v višji in nižji oddelek. V višjem se sprejemajo gospodje kot dame s primerno višjo šolsko izobrazbo; v nižjem je pa omogočen vstop tudi drugim prija-

lik nemškutar. Na Primorsko pa je bil došel v teh letih iz Gradca naš Klodič (rodom beneški Slovenec), ki je veliko let vodil primorsko osnovno šolstvo v narodnem duhu. Bil je, kakor znano, blagi raniki pedagog tudi sam slovenski pisatelj.

L. Lapajne.

TOMO JEDRLINIČ:

Rušenje — gradjenjem!

Da se razumemo i sporazumemo! »Svi putevi vode u Rim!« Tako je kod dobromislenih, poštenih i savesnih ljudi. Koliko se tak razilazili u potankostima, cilj im je isti: dobrobit pojedinca, zajednice naroda, države. Ali da! Nismo se svi jednaki izvalili i društvo je vrlo šareno: jedan iste nekamo, tumača u tami sveopšteg kaosa, drugi naročito ide stramputice i zavada masu, treći obilazi kao mačak oko vruće kaše, četrti se »stacionirao« i čeka dok se nebo razvedri ili spava kao šokac pod dudom, peti živi kao bubreg u ložu, pa ni za što ne mari dok se valja u slasti i masti, šesti se vrti

i udara glavom o zid, sedmi traži misli, koje je izgubio (kao Vetranić-Čavčićev »Pelegrine«), osmi se snašao u trbušnoj sferi i udarajući so po mešini i ironično nevaajući: »Lepa naša domovino...« zlobno se smeši što je »Rade ostao bez brade«, a deveti se hvata neskebe visine (kao indijski fakir), idealizira, propoveda istinu, širi moral, budi ljubav do svega što je lepo, dobro i plemenito: kara, ukorava i grdi — jer ljudi: traži načine i sredstva za savršeniji život pojedinca i zajednice-države, spreman na sve i sva u korist reda, rada i napredka, spreman na kompromise, kao vođe k zajedničkom cilju, a da izvira iz srca, iz ljubavi do zajednične stvari i dobrobiti zajednice: ljudi narod i državu svim žarom srca svoga. Ali se razočarava a videći svu nepravdu, zlo i osećajući tamne oblake, kako se približavaju on klone, opet se podigne, usplamti, krv mu uzavri i hoće — da ruši!... Jest da ruši i da gradi! I potrebno je da se ruši i da se na ruševinama staroga podigne novo da se na ruševinama gnileži i truleži sagradi nova zgrada da se rodi nov život, život sunce što greje i blaži, život slobode što oplemenjuje i sladi. Ži-

vot poštenia i opštega zadovoljstva! Možeće je! Mora se! Videste i čiste li top što tuču razganja? Takih nam topova treba! Nema ih — izdelaćmo, uzgojimo ih! Uzgojimo trezvene revolucionarce, koji će da se bune i bore, koji će i krvlju svojom da pokroppe sveto tlo otaca svojih, koji će i život svoj da polože, boreći se za pravdu i istinu! Stvorimo socijalno biće svesno dužnosti i odgovornosti prema sebi i zajednici! Pokažimo i dokažimo da u borbi je život i da borbu moramo izazivati ako je nema! Ona je potrebna! Ali plemenita te — odlučna i neustrašiva! Škola je tvornica ne nemih, već živih topova! Te topove mi izdelaćmo, mi pravimo i metke za njih! Mi — učitelji! Jest, samo treba da smo svesni toga izdelaćvanja, treba da smo svesni konačnog cilja, a treba da smo svesni jedinstvenog tipa toga živog topa! Jedinstvenoga! Neki pristaje metak topu! I kroz decenije videće se silna borba: gruvanje, grmljavine, rušenje... Jauk, plač, kričanje i škripanje — smeh, radost, uživanje, zadovoljstvo, sreća raj! Revolucija — evolucija! Nov rod, nov život, i podići će se nova kula, ne fantastična, sanjarska, nego zbilj-

ska: kula koja će kao svetionik zračiti život svetla i istine!... Osećate li oko sebe s mrad, vonj? Osećate li pocepanost društvenih redova, nadmetanje i nadmučivanje? Osećate li glad, bosotu i golotu? Osećate li moru, nepravdu, što vas tišti te vam i dihati ne da. Osećate li podivljialost i razuzdanost okolice vaše? Osećate li slepu, strastvenu i ludu stranačku borbu i novinsku nekulturnu kampanju, što mase zavodi i na zlo navodi? Osećate li kako usijane i alkoholom ugrejane glave fantaziraju i truaju narod nekim »problemima«, koje dobri ljudi ne vide, jer ih nema? Osećate li mrtvi zadah trulih glava, što se iz prošlih godina žalostnih uspomena pomalaju na tamnoj pozornici, da kvare silu mržnju i razdor? Osećate li kako su svetli grobovi naših mučenika okaljani? Osećate li kako se uzburkano more igra državnim brodom? Osećate li, no osećate li sveopće zlo u kojemu se nalazimo mi, narod, država? Oh, i te kako! A još bi mogao da nastavim sa: osećate li? pa da završim izrazimo malodušnih, bolesnih, povučenih ljudi, koji su navikli, da se povuku kao puž u svoju kućicu čim mu ko robove dirne! Da, tako

teljem umetnosti. Ima pa še dva posebna tečaja: grafiko in fotografijo teoretičnega kot praktičnega znanja. Prihodnje leto pa se ustanovi še tečaj za slikanje na fresko (stud. slikar Ogrin) in kiparstvo (prof. akad. kipar Bernecker). Učiteljski zbor sestoji iz 12 najboljših znanih umetnikov in znanstvenikov. Vodja šole je znani akad. slikar Franjo Sterlé, ki je obenem tudi ustanovitelj te prepotrebne šole. V kuratoriju so zastopani sledeči gg. umetniki in znanstveniki: vseuč. arhitekt Plečnik, vladni svetnik in ravnatelj tehn. sr. šole Šubic, vseuč. prof. akad. slikar Sternen in prof. akad. kipar Repič. Vpisovanje za prihodnje šolsko leto se vrši koncem meseca septembra, in sicer samo osebno, ne pismeno! Pričetek je meseca oktobra. Natančnejši pogoji sprejemi bodo razvidni na šolski deski in pri portirju Finžgarju na tehn. srednji šoli. Vse drugo se bode pravočasno poročalo po časopisih.

— **Iz mestnega šolskega sveta.** O zadnji redni seji mestnega šolskega sveta, ki se je vršila dne 16. junija 1922, smo prejeli sledeče obvestilo: Predsednik proglasi sklepčnost in otvori sejo. Poročila o kurenčanju: personalnih in dopustih izza zadnje upravne dobe vzemo se na znanje. Zapisnik zadnje seje z dne 25. aprila 1922 odobri se brez ugovora. Poročila o nadzorovanju zasebne dekliske osnovne in pa zasebn. dekliske meščanske šole v Lichtenthurničnem siročišču, I. mestne dekliske meščanske šole, IV. mestne deške osnovne šole, zasebne deške osnovne šole salezijanske in I. mestne deške meščanske šole — vse za leto 1921/22 vzemo se na znanje in se višjemu šolskemu svetu predlože v končno odobrenje. Poročilo o razvoju in dosedanjih ureditvi centralnega šolskega vrta in pa ž njim združenega mladinskega igrišča za vse tukajšnje šole v trnovskem predmestju se vzame na znanje. Razpravlja in sklepa se o predlogih učiteljskega zbora mestne pomožne šole o preustroju te šole. Mestni magistrat je naprositi, naj na pristojnem mestu vnovič posreduje, da se za nameravani zgradbi II. mestne dekliske osnovne in III. mestne dekliske meščanske šole v Karol Kotnikovi ulici z ozirom na njih neodložljivost in zares nujno potrebo mestni občini dovoli najeti potrebni kredit. Mestni magistrat je naprositi, naj mladini iz zdravstveno-policijskih razlogov prepove ribolov in stikanje in brskanje po gnusnih kanalih v strugi Ljubljane. Ko se dajo na nekatera interna vprašanja pedagoške in gospodarske vsebine stvarna pojasnila, zaključni predsednik sejo.

— **Z ozirom na članek v Uč. Tov. št. 25** »Po vsej dravski dolini« se prosi, da blagovolite objaviti v Vašem listu nastopno: »Glasom potrdila uredništva »Napreja« z dne 21. junija t. l. št. 138 naznanjamo, da Viljem Neuner, bivši nadučitelj na Muti, ni niti pisec niti pošiljatelj članka v Napreju št. 123 (Šolske razmere v Marenbergu).« S spoštovanjem Viljem Neuner, naduč. v. p.

— **Zahvala.** Odbor podmladka »Rdečega križa« se najsrčneje zahvaljuje g. dr. M. Ambrožiču za strokovnjaška predavanja pri zdravstvenih kinematografskih predstavah v kino »Tivoli«. Ljubljanska ljudskošolska mladina, ki je prisostvovala tem predstavam, je sledila z velikim zanimanjem otroškemu razumu dostopnim izvajanjem g. dr. M. Ambrožiča. Odbor podmladka »Rdečega križa«.

— **Zahvala.** »Mariborsko slovensko žensko društvo« se je obrnilo svojčas do cenjenega učiteljstva vseh naših krajev na Štajerskem, Koroškem in v Prekmurju.

te i sve je to sramota i sve to izaziva neko negodovanje i sve to mora da izazove neki otpor. Otpor treba da izazove baš kod nas učitelja, koji smo »pioniri narodne prosvete«, stvaraoci uzdanice naše, stvaraoci naroda! Jest, baš kod nas! I taj otpor treba da je silan pokretač svih živih sila, što ih u nama ima, taj otpor treba da je stvaralac novih sila, svežih i čistih, koje će biti posvećene dobru naroda. Današnje je društvo pokvareno do temelja! Sloboda se dala sužnju, robu, koji slobodu ceniti ne zna, pa dala se i onomu, koji je zaslužio »kolac il konopac«! Državna vlast neka dade narodu sve što mu je potrebno za ekonomsko i kulturno razvijanje, a na školi je da dade zemlji poštenih ljudi, radnih i marljivih, prožetih istinskom ljubavi do rodene grude i zajedničke domovine, na školi je da stvori čoveka, koji će biti sluga i gospodar svoje zemlje. Ljude svesne svoje zadaće, ljude prožete državljanskom svijesti i pojmom, da je narod država i da je sreća pojedinca sreća i blagostanje zajednice, naroda, države! Stvarajmo i stvorimo takve ljude i stvorili smo — nov svet! A to je naš ideal, to je naš krajni cilj!

ju s prošnjo, da bi podprlo našo akcijo v prid »Otroške bolnice kraljice Marije« v Mariboru. Odziv na naš oklic je bil zelo lep. Zato izrekamo vsemu našemu vrlemu učiteljstvu našo priskočno zahvalo. Posebej se še zahvaljujemo šolskim vodstvom in učiteljstvu vseh mariborskih ljudskih in meščanskih šol, za krasno uspel »Mladinski koncert«, uprizerjen v korist otroške bolnice. Končno se obračamo do vseh šolskih vodstev, ki se še doslej niso odzvala, s prošnjo, da se čim prej odzovejo ter nam dopošljejo nabiralne pole. Šolske zbirke bomo pozneje posebej objavili. Vsak najmanjši dar je s hvaležnostjo sprejet. Odbor »Mariborskega slov. ženskega društva«.

— **Vpisovanje na državnem moškem učiteljskem v Mariboru** se vrši za one dijake, ki so dovršili IV. razred gimnazije ali realke ali pa nastavni razred meščanske šole, v soboto, dne 1. julija od 8.—12. ure za vse ostale učence pa šele 11. septembra t. l. — Ravnateljstvo.

Neodrešena domovina.

— **r. Kako varstvo pa imajo naše šole v neodrešeni domovini?** Tako se vprašamo nehoti, ko čitamo sledeča poročila: Beograd, 21. junija. Kakor je bilo v poročilu o seji ministrskega sveta omenjeno, je poročal zunanji minister dr. Ničinč, ki se je včeraj povrnil z Bleda, vladi o avdienci pri kralju. Zunanji minister je poročal ministrskemu svetu o izmenjavi misli s krono glede zaključne faze pogajanj z Italijo in je nadalje v svojem poročilu naglašal, kako je Italija koncem koncev odstopila od zahteve, da bi bile italijanske šole v naši kraljevini pod njenim nadzorstvom. Od te točke, ki je bila stavljena v konvencijo o italijanskem šolstvu na našem ozemlju, je Italija popolnoma odnehala. Večina italijanskih šol se otvori po določenih konvencijah in po naši uvidevnosti. Učitelje na italijanskih šolah imenuje naša šolska oblast. Italijanske šole stoji pod našo državno šolsko upravo. (Po poročilih beogradskih listov je Italija najprej zahtevala, da so italijanske šole pod neno šolsko upravo in da učiteljstvo imenuje italijanska vlada.)

— **r. Italijanske šole v kraljevini SHS.** Minister dr. Krstelj je dalje zelo obširno poročal o italijanskih šolah. Posebna konvencija vsebuje več točk o šolstvu. Po saintgermainski mirovni pogodbi v členu 8 je naša država obvezana dovoliti šole narodnim manjšinam, ni pa obvezana tem manjšinam dajati specijalnih strokovnih šol. Saintgermainška pogodba pa dovoljuje Italiji večje pravice v jezikovnopravnem oziru. Po tej pogodbi ima jugoslovanski državljani italijanske narodnosti ali kratko Italijani pravico, da vložijo pri oblastvih v naši državi prvi spis oziroma prvi akt in prvo vlogo v italijanskem jeziku. Po saintgermainski in deloma rapalski pogodbi so koncedirane osnovne državne šole za italijansko narodno manjšino. Italija pa skuša sedaj odnehati od državnih osnovnih šol in bi raje imela privatne osnovne šole za italijansko manjšino, toda brez reciprocitete. Dr. Krsteljevo poročilo je klub sprejel z zadovoljstvom na znanje, razvila pa se je daljša debata posebej glede šolskega vprašanja, glede katerega obstajalo še vedno težkoče. Demokratski klub je izrazil zahtevo, da morajo biti po predlogih ministra prosvete na šolah italijanske narodne manjšine v naši kraljevini učitelji naši državljani; da ministrstvo prosvete vodi nadzor nad temi šolami in da ima edinole ono pravico urejevati šolski pouk.

Vestnik učit. ženskih roč. del. in gospodinjstva.

»ŽENSKA ROČNA DELA IN UČITE-LJICE«.

(Piše: R. S.)

(Dalje.)

Število vzorcev mora seveda določiti učiteljica sama vpoštevaje krajevne razmere. Zadostuje vobče, da se na vzorčnem traku nauči deklica raznih ubodov in se vglubi v to tehniko toliko, da zna posneti preproste vzorce na podlagi izdelkov slik, opisov. Tem vajam sledi izdelovanje raznih predmetov.

Še bolj nego pri kvackanju pogrešamo na šolah učnih pripomočkov in knjige za pletenje. Brez zvezkov, kjer bi si napisale deklice teorijo nogavice, raznih pletenih predmetov in vzorcev ni mogoče misliti povoljnih uspehov, oziroma izkoriščanja v šoli pridobljene znanosti v posolski dobi.

Pletenih čipk, kapic in jopic za najmanjše zemljane osnovna šola ne izdeluje več. (Mi smo jih izdelovale v 4. razr. osnovne šole.) Ti predmeti se morajo izde-

lati le iz zelo tanke niti in zahtevalo elastičnost zanj, katero zmore le roka po večletni vaji. Tudi nam izdelujejo tovarne premnogo takega blaga, ki tvori le nek okras v otrokovi opremi.

Stroji za pletenje nogavic se širijo po deželi, vendar more rabiti stroj za izdelovanje nogavic le kdor pozna teorijo po kateri je izdelati ta predmet.

Tudi svetovna vojna nas ni pripravila do tega, da bi nosili iz raznega blaga zašite nogavice kakor so se nosile v 10. stoletju. Saj imamo doma lan in volno, ki nam dajeta nit za nogavice. V Julijskih planinah pletejo moški pozimi nogavice, katere hodijo prodajati v milejšem letnem času. Pletenje je bilo v 16. in 17. stoletju sploh moško r. d. Uvedel (1564.) in širil ga je po Angleškem William Ridex. Naučil se je te tehnike na Španskem, odkoder je dobil Henrik VIII. v dar iz svile pletene hlače, ki so bile takrat predmet splošnega občudovanja. Koncem 16. stoletja so nosili po Angleškem že kmetje pletene nogavice. Od Anglije se je razširilo to ročno delo po Nemčiji, kjer so začetkom pletli najbolj hlače. Po drugih virih je bilo pletenje znano po Italiji že v 13. stoletju. Lahinje izvršujejo to tehniko še dandanes drugače nego severno evropski narodi. One drže nit v desni roki in jo mečejo pri vsaki zajmki na iglo, katero opirajo v pas. Samo severni kraji naše domovine pletejo po angleški nemški metodi. Južni kraji imajo svojo metodo (Istra, Dalmacija) ali pa taki izvršujejo pletenje kakor je to po Italiji običajno. To nam je dokaz, da se je pletlo pri nas že prej nego je začel pritiskati na našo kulturo nemški vpliv. Posebno velika je razlika v teoriji nogavice. Furlanke imajo svojo teorijo, ki je povsem različna od teorije po kateri pletejo Istranke svoje nogavice. Saj Istranka začne tam nogavico, kjer jo Furlanka končuje. Vsaka teh teorij pa se zelo razlikuje od nemško-angleške, po kateri mi delamo in učimo na osn. šoli.

(Dalje sledi.)

Vestnik meščanskih šol.

— **c Kongres učiteljstva meščanskih šol v Zagrebu.** V pričetku julija t. l. se snidejo delegati raznih društev meščanskošolskega učiteljstva k prvemu večjemu posvetovanju. Sestanka v Zagrebu se udeležijo nastopna društva: »Udruženje učitelja građanskih škola u Vojvodini«, ki je najmlajše a jako delavno, »Udruženje učitelja građanskih škola u Zagrebu«, ki je že staro in so v njem združene meščanske šole v Hrvatski in Slavoniji, »Udruženje učitelja građanskih škola u Dalmaciji«, »Udruženje građanskih škola u Bosni i Hercegovini« in »Društvo učiteljstva meščanskih šol v Sloveniji«. Natančnejši podatkov o dnevnem redu kongresa, o prostorih itd. še nimam v rokah, ker mi ga tovariši v Zagrebu, ki so prevzeli pripravljala dela, navzlic urgencam od danes niso poslali, pa ga upam dobiti še ob pravem času. Iz Slovenije se je doslej priglasilo nad 50 udeležencev. Zagrebško društvo je sporočilo, da je izposlovalo polovično vožnjo. Radi sigurnosti je pa bolje, da si vsak preskrbi polovično vožnjo sam ali posamezne šole skupno. V glavnem je nameravano dne 5. julija zvečer predposvetovanje z velevažnimi referati. Če bi dospela posameznim šolam natančnejša poročila po odhodu tovarišev na počitnice, naj jim vodstva nemudoma sporoče kar je potrebno. Glede stanovanj bo skrbelo društvo v Zagrebu, ki so mu prijavljeni slovenski udeleženci. Po kongresu poseti 20 tovarišev iz Vojvodine Slovenijo, D. H.

— **c Slovenske meščanske šole. Nekoliko statistike.** V »Straži« z dne 9. junija t. l. stoji črno na belem, da imamo v Sloveniji 23 javnih in 6 zasebnih meščanskih šol ki služijo na njih 3300, reci tritisočtristo učiteljev in učiteljic. Ker vemo da tudi »Stražini« čitatelji ne morejo prebaviti take učenosti, domnevam, da je drugoval dotičnemu stavcu tiskarski škrat. Obenem se mi je zdelo potrebno podati vsaj prilično jasno sliko našega meščanskega šolstva, ki se je po našem osvojenju tako lepo razvilo in ki obeta biti našemu ljudstvu to, kar je bila in je bratom Čehom njih meščanska šola.

V Sloveniji imajo meščanske šole nastopni kraji: Brežice (mešana), Celje (dekliska in deška), Dol. Lendava (meš.), Jesenice (meš.), Krško (meš.), Ljubljana (dve dekl. in dve deš.), Ljutomer (meš.), Maribor (2 dekl. in 1 deš.), Mur. Sobota (meš.), Ptuj (dekl. in deš.), Ribnica (meš.), Slov. Gradec (meš.), Šoštanj (meš.), Trzin (meš.) in Zalec (meš.), v celem torej 22 javnih meščanskih šol.

Razen teh imamo še 9 zasebnih samostanskih šol, ki vzgajajo izključno deklice in sicer v Celju (1), Kočevju (1), Ljubljani (3), Mariboru (1), Mekinjah (1), Škof. Loki (1) in v Šmihelu (1).

Na teh 31 zavodih poučuje sicer mnogo tovarišev in tovarišic, vendar pa ne toliko, kakor se sanja »Straži« ali nje skratu. Če prištejemo k učiteljstvu tudi katehete, učiteljice ročnih del in pomožno učiteljstvo, dobimo na javnih meščanskih šolah število 181 in na zasebnih 86, kar da skupaj 267 učiteljskih nameščenec na 31 meščanskih šolah. Ogromna večina rednih strokovnih učiteljev in učiteljic ima danes že potrebne izpite. V tem oziru so imeli ti več vesti nego oblast, ki jih plačuje oziroma ne plačuje.

Od navedenih 267 tovarišev in tovarišic je na javnih šolah 104 moških in 77 ženskih, na zasebnih 9 moških (katehete) in 77 ženskih, skupaj 113 moških in 154 ženskih. Ta števila pa z ozirom na razrede niso velika, zakaj javne meščanske šole štejejo 73 temeljnih in 31 vzporednih razredov, zasebne pa 32 temeljnih in 1 vzporedni razred, skupaj torej 105 temeljnih in 32 vzporednih ali celotno 137 razredov tako, da je število učiteljstva posebnost na javnih zavodih manj kot primerno.

Število učencev je na posameznih šolah prav različno. Jako dobro so obljubene privatne dekliske šole. Med javnimi je po številu razredov in učencev največja deška meščanska šola v Mariboru, ki je imela v tekočem šolskem letu 10 razredov z 430 učenci. Vobče je na javnih meščanskih šolah 1632 dečkov in 2004 deklice, na zasebnih še 1438 deklic, torej skupaj 1632 učencev in 3442 učenek ali 5074 mladih državljanov, ki se jim hoče nekoliko večje izobrazbe. Število dečkov je sicer mnogo manjše nego število deklic, pomisliti pa moramo, da je mnogo deklic v samostanskih šolah in da prevzamejo mnogo dečkov srednje šole.

Vem, da ta slika slovenske meščanske šole ni popolna: A že ta kratek pregled nam kaže, s kako naglim korakom napreduje ta panoga šolstva in kako hitro je ljudstvo spoznalo nje velik pomen za povzdigo obče narodove izobrazbe. Žal, da ima država toliko denarja premalo kolikor bi ga morala imeti preveč, in da se oblasti ne zmenijo za pravične zahteve učiteljstva na meščanskih šolah, ki mu danes plačujejo za vse izpite 50 kron na mesec!

Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

Eng. Franchetti:

BREZ OBRTRONADALJEVALNIH ŠOL.*

V 11. številki »Obrtnega Vestnika« je bil objavljen dopis šolskega odbora obrtno-nadaljevalnih šol v Ljubljani, ki nam daje za obstanek obrtno-nadaljevalnih šol prav žalostno sliko. Ne samo, da učni gospodarji ne dajo vajencem časa, da bi šli v šolo, marveč v veliki meri vaje samim zanemarjajo obisk šole. Zato smatram za neobhodno potrebno, da se vajencem, ki ne obiskujejo redno pouka obrtno-nadaljevalnih šol, kazenskim potom podaljša učna doba. Obrtna zadruge naj strogo pazijo da se vsak obrtni vajenec po svoji dokončani učni dobi izkaže z izpričevalom, da si je pridobil zadostno šolskega znanja, da nima neopravičenih šolskih zamud in da ima šolsko odhodnico v popolnem redu: sicer se ga naj ne pripušči k pomočniški preizkušnji in naj se mu ne izda nikakega izučnega pisma, marveč naj se učno dobo toliko časa nadaljuje, da neopravičeno zamujene šolske ure nadomesti, oziroma da prinese dobro šolsko izpričevalo. V interesu napredka in razvoja naše obrti je, da zadruge in brez izjeme vsi učni mojstri z vsó silo delujejo na to, da vajenci redno, točno in z dobrim uspehom obiskujejo obrtno-nadaljevalno šolo.

Drugo poglavje omenjenega dopisa je pa žalibog še bolj žalostno. Proračun obrtno-nadaljevalnih šol izkazuje preko 100.000 K primanjkljaja. Koliko primanjkljaja imajo druge obrtno-nadaljevalne šole v Sloveniji, mi ni znano, mislim pa, da ni nobena šola brez nje. Kaj bo s šolami v jeseni, tega ne ve nihče. Pričakovati je pa, da bodo zaradi pomanjkanja denarnih sredstev trpele vse, in ni izključeno, da bodo zaprte. Vsled tega je deželna zveza obrtnih zadrug na svojem običnem zboru dne 7. maja t. l. odposlala resolucijo na vse merodajne korporacije in pravočasno opozorila merodajne kroge na nevarnost, ki preti obstoju obrtno-nadaljevalnih šol v prihodnjem šolskem letu. Res je, da država za kritje stroškov našega nadaljevalnega in strokovnega šolstva prispeva z dvema tretjinama. Proračun za leto 1922, znaša za Slovenijo nad dva milijona kron, državni prispevek bi torej znašal okoli 1.330.000 kron. Ta znesek se je pa v proračunu

* Iz »Obrtnega Vestnika«, št. 12.